

הגירה או עלייה?

מדינה ליהודים או המדינה היהודית?

משך זמן: 80 דקות

קהל היעד: י"א-י"ב

רקע למורה

המלחמה באוקראינה המתחוללת בחודשים האחרונים הציבה למדינת ישראל אתגר אל מול אלפי פליטים המבקשים לבוא בשעריה, חלקם יהודים וחלקם לא מה שהעלה פעם נוספת על השולחן את הדיון בדבר היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית מחד ומאידך את רצונה של ישראל להיות חלק "ממשפחת העמים" ולהגיש סיוע לאנשים הזקוקים לכך כעת יותר מכל.

השיח הציבורי נוטה ליצור דיכוטומיה בנושא כאילו כל הדורש למנוע כניסת פליטים בלתי מבוקרת מדבר בשם היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית וכל המבקשים לפתוח את שערי המדינה בפניהם עושים זאת בשם היותה של מדינת ישראל מדינה בעלת ערכים דמוקרטיים. אבל האם באמת יש מחלוקת בדבר?

בשיעור זה נבקש לצאת מתוך סוגיית הפליטים אל סוגיה רחבה יותר ולברר מה זה אומר להיות מדינה יהודית ומהם הערכים אשר מדינה כזו מבקשת מאתנו ליישם?

חלק א' – שתי הצעות לפתיחה:

הצעה ראשונה:

נתבונן יחד באיור של האמנית רעות בורץ

מערך שיעור

- אלו רגשות מעורר בך האיור?
- האם לדעתך מדינת ישראל צריכה לפעול לקליטת פליטי המלחמה (יהודים ושאנים יהודים)

הצעה שניה:

נצפה בכתבה הקצרה [כאן](#)

- אילו רגשות מעוררת בך הצפייה בכתבה?
- מהי חוויה של פליט כפי שעולה בכתבה?
- נסה לנסח לעצמך את הדילמה בפניה נמצאת מדינת ישראל ביחס לשאלת קליטת הפליטים מאוקראינה.

נעיין יחד בקטע מתוך 'מגילת העצמאות'

"השוואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הזכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעיית העם היהודי מחסר המולדת והעצמאות על-ידי חדוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרוחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אמה שנת-זכויות בתוך משפחת העמים."

- מהו הצידוק למדינה אותו מבקשת המגילה ללמד אותנו?
- מה ניתן ללמוד מכך על היחס לאותם אלו המצויים כעת במלחמה?

חלק ב' – לימוד

נכתוב על הלוח את המשפט מתוך מגילת העצמאות:

"[מדינת ישראל] תהא משתתה על יסודות החרות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל"

נבקש מהכיתה דוגמאות למעשים שיכולה המדינה לעשות שיבטאו את אותן נבואות, את התשובות נכתוב על גבי הלוח.

מערך שיעור

לאחר איסוף התשובות נחלק את הכיתה ל-3 קבוצות למידה קטנות ונחלק לכל אחת מהן קטע מתוך דברי הנביאים ללמידה קבוצתית משותפת:

ישעיה פרק נ"ח

קרא בגרון אל-תחשה, כשופר הרם קולך; והגד לעמי פשעם, ולבית יעקב חטאתם. ואותי, יום יום ידרשון, ודעת דרכי, יחפצון; כגוי אשר-צדקה עשה, ומשפט אלהיו לא עזב, ישאלוני משפטי-צדק, קרבת אלהים יחפצון. למה צמנו ולא ראית, ענינו נפשנו ולא תדע; הן ביום צמכם תמצאו-חפץ, וכל-עצביכם תנגשו. הן לריב ומצה תצומו, ולהפות באגרף רשע; לא-תצומו כיום, להשמיע במרום קולכם. הקצה, יהיה צום אבחרהו--יום ענות אדם, נפשו; הלכף כאגמן ראשו, ושק ואפר יציע--הלצה תקרא-צום, יום רצון לה'. הלוא זה, צום אבחרהו--פתח חרצבות רשע, התר אגדות מוטה; ושלח רצוצים חפשים, וכל-מוטה תנתקו. הלוא פרס לרעב לחמך, ועניים מרודים תביא בית: כי-תראה ערם וכסיתו, ומבשרך לא תתעלם. אז יבקע כשחר אורך, וארכתך מהרה תצמח; והלך לפניך צדקך, כבוד ה' יאספך. אז תקרא ויהנה יענה, תשוע ויאמר הנני: אם-תסיר מתוך מוטה, שלח אצבע ודבר-און. ותפק לרעב נפשך, ונפש נענה תשביע; וזרח בחשך אורך, ואפלתך כצהרים. ונחך ה', תמיד, והשביע בצחצחות נפשך, ועצמתך יחליץ; והיית, כגן רוה, וכמוצא מים, אשר לא-יכזבו מימיו. ובנו ממך חרבות עולם, מוסדי דור-ודור תקומם; וקרא לך גדר פרך, משבב נתיבות לשבת.

ירמיה פרק ז'

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת ה' לאמר. עמד בשער בית יהוה וקראת שם את הדבר הזה ואמרת שמעו דבר ה' כל יהודה הבאים בשערים האלה להשתחוות לה'. לה אמר ה' צבאות אלהי ישראל היטיבו דרכיכם ומעלליכם ואשכנח אתכם במקום הזה. אל תבטחו לכם אל דברי השקר לאמר היכל ה' היכל ה' המה. כי אם היטיב תיטיבו את דרכיכם ואת מעלליכם אם עשו תעשו משפט בין איש ובין רעהו. גר יתום ואלמנה לא תעשקו ודם נקי אל תשפכו במקום הזה ואחרי אלהים אחרים לא תלכו לרע לכם. ושכנתי אתכם במקום הזה בארץ אשר נתתי לאבותיכם למן עולם ועד עולם. הנה אתם בטחים לכם על דברי השקר לבלתי הועיל. הגנב רצח ונאף והשבע לשקר וקטר לבעל והלך אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם. ובאתם ועמדתם לפני בבית הזה אשר נקרא שמי עליו ואמרתם נצלנו למען עשות את כל התועבות האלה. המערת פרצים היה הבית הזה אשר נקרא שמי עליו בעיניכם גם אנכי הנה ראיתי נאם ה'.

מיכה פרק ו'

שמעו נא את אשר יהוה אמר קום ריב את ההרים ותשמענה הגבעות קולך. שמעו הרים את ריב ה' והאתנים מסדי ארץ כי ריב ליהוה עם עמו ועם ישראל יתנחם. עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך ענה בי. כי העליתך מארץ מצרים ומבית עבדים פדיתך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים. עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה'. במה אקדם ה' אכף לאלהי מרום האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה. הירצה ה' באלפי אילים ברבבות נחלי שמן האתן בכורי פשעי פרי בטני חטאת נפשי. הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך.

מערך שיעור

לאחר הלימוד נתכנס שוב למליאה, נציג מכל קבוצה ישתף את הכיתה כולה בפרק שנלמד ובמסקנות העולות בעקבות השאלות המנחות

- מהן הדרישות המוסריות עליהם חוזרים הנביאים השונים?
- מה ניתן ללמוד מזה על תפקידה של מדינת ישראל כמדינה יהודית?

חלק ג' – עיבוד וסיכום

נצפה יחד בקטע מתוך התכנית "[פרשת דרכים](#)" (דקה 25:40-30:30)

- מה ניתן ללמוד "מתכנית העבודה" של ראש המועצה מיכאל ביטון?
- כיצד ניתן לתרגם את הדברים גם לחברה הישראלית?
- מה אנחנו יכולים לעשות ככיתה מחר בבוקר על מנת לבטא את חזון נביאי ישראל?

מומלץ להדהד בסוף השיעור את דבריו של הרב קוק הרומזים על החזון של המדינה היהודית העתידית:

"עזבנו את הפוליטיקה העולמית מאונס שיש בו רצון פנימי, עד אשר תבא עת מאושרה, שיהיה אפשר לנהל ממלכה בלא רשעה וברבריות; זהו הזמן שאנו מקוים. מובן הדבר, שכדי להגשימו אנו צריכים להתעורר בכחותינו כולם, להשתמש בכל האמצעים שהזמן מביא: הכל יד אל בורא כל עולמים מנהלת. אבל האיחור הוא איחור מוכרח, בחלה נפשנו בחטאים האיומים של הנהגת ממלכה בעת רעה. והנה הגיע הזמן, קרוב מאד, העולם יתבסס ואנו נוכל כבר להכין עצמנו, כי לנו כבר אפשר יהיה לנהל ממלכתנו על יסודות הטוב, החכמה, היושר וההארה האלהית הברורה. "יעקב שלח לעשו את הפורפירא": "יעבר נא אדוני לפני עבדו", אין הדבר כדאי ליעקב לעסוק בממלכה, בעת שהיא צריכה להיות דמים מלאה, בעת שתובעת כשרון של רשעה. אנו קבלנו רק את היסוד כפי ההכרח ליסד אומה, וכיון שנגמל הגזע הודחנו ממלוך, בגוים נתפזרנו, נזרענו במעמקי האדמה, עד אשר עת הזמיר הגיע וקול התור ישמע בארצנו."